

PRZYŁOŻYĆ (900) *vb pf*

o jasne (w tym 2 r. błędne znakowanie).

inf przyłożyć (153). ◇ *fut* 1 sg przyłożę (11). ◇ 2 sg przyłożysz (137). ◇ 3 sg przyłoży (43). ◇ 1 pl przyłoż(e)m *GliczKsiąż* (3), przyłożymy (2) *BielSpr*, *SarnStat*, przyłożemy (1) *Oczko*. ◇ 3 pl przyłożą (7). ◇ *praet* 1 sg m przyłożyłem, -em, -m przyłożył (15). ◇ 2 sg m -ś przyłożył (1). ◇ 3 sg m przyłożył (36). *f* przyłożyła (3). *n* przyłożyło (1). ◇ 1 pl m pers przyłożyliśmy, -śmy przyłożyli (5), [jesteśmy przyłożyli]. ◇ 2 pl m pers przyłożyliście (1). ◇ 3 pl m pers przyłożyli (12), są przyłożyli (1) *LibLeg*. ◇ *plusq* 3 pl m pers byli przyłożyli (1). ◇ *imp* 2 sg przyłoż (357); -ó (40), -(o)ż (317). ◇ 3 sg niech, niechaj przyłoży (4). ◇ 1 pl przył(o)żmy (2). ◇ 2 pl przyłożcie (2); -ó- (1), -(o)- (1). ◇ 3 pl niech, niechże przyłożą (2). ◇ *con* 1 sg m bych przyłożył (1). ◇ 2 sg m by przyłożył (1) *FalZioł*. ◇ 3 sg m by przyłożył (12). ◇ 1 pl m pers byśmy przyłożyli (1). ◇ 2 pl m pers byście przyłożyli (2). ◇ 3 pl m pers by przyłożyli (2). ◇ *impers fut* przyłoży się (1). ◇ *praet* przyłożono (5); -ono (1), -(o)no (4). ◇ *con* by przyłożono (5); -ono (1), -(o)no (4). ◇ *part praet act* przyłożywszy (70).

Sł stp notuje, *Cn s.v.* mokro; *usilnie*, *Linde XVI – XVIII w.*

1. Umieścić coś w bezpośredniej bliskości czegoś, zetknąć, przytknąć, przyłączyć; *addere Vulg*, *PolAnt*; *apponere Vulg*, *JanStat*; *appendere PolAnt*, *JanStat*; *mittere Vulg*; *dare PolAnt*; *admovere Mącz*; *adhibere Modrz*; *adicere JanStat* (525) :

przyłożyć co (41): *GlabGad* H7v; *Laminas candentes admovere*, Rośpalone blachy przilożyć. *Mącz* 183b; *SarnUzn* D5; Stłucz Sáletrę y węgle Przyłożyć to do łzypu/ á płotnem oblożyć *BielSat* N2v [*idem BielSjem*]; poználi ciało (głowę do niego przyłożywłzy) towarzyłzá łwego. *SkarŻyw* 441; *BielSjem* 39; *LatHar* 587. *Cf* *przyłożyć co k(u) czemu; co na co, Zwroty*.

przyłożyć co k(u) czemu (11): Iezus gdy ią [*chustę*] ku obliczu łwému przyłożył [!]/ hnet iego twarz na oney chulfie łie wyrażyla/ iaká w on czas byla. *OpecŻyw* 137v. *Cf* »pieczęć przyłożyć«, »przyłożyć ucho«.

przyłożyć co na co (2): y wełzá do niego ćicho/ y przyłożyła gwoddz ná łkroń iego *BudBib Iudic* 4/21. *Cf* »pieczęć przyłożyć«.

przyłożyć czego a. co (1): Abowiem iułz Pan Luk łwoy wyciągnął/ łtrzały przyłożył/ y iułz Sędzia tułz zá drzwiami łtoi. *KrowObr* 220v.

przyłożyć do czego (17): nakładz Ikier [*do wydrążonego chleba*] á załzpunthuy załię chlebem/ y przylož do ognia *FalZioł* IV 35b; *GlabGad* H7v; *BLaznowi* máłá rybkę/ ná tálerzu dáli/ [...] Ten przyłoży do vchá/ pilnie iey łłucháiac *RejFig* Dd8v; *SarnUzn* D5; wylupiwlzy żółtek wlož białek do koperwáfu/ przylož do ognia/ tedy łye wodká w nim vczyni *SienLek* 65v; *BielSat* N2v; *SkarŻyw* 441; *BielSjem* 39; *Calep* 685a; *LatHar* 587. *Cf* *Zwroty*.

W porównaniu (1): bo też to więc bywa/ że drugi piłmo przytoczy/ że thák przyłże do drugiego piłmá/ iákoby ow kolący orzech do mármurowey thablice przyłożył. *SarnUzn* D5.

Zwroty: »[do czego] oka przyłożyć« = *popatrzeć na co* (1): do którego kolwiek kąta w Cynku oka przyłożył/ hnet włzyłtek Cynek w oku łwym rázem małz *OrzQuin* H3v.

»pieczęć przyłożyć« [*w tym: k(u) czemu* (9), *do czego* (3), *komu* (2), *na co* (1)] = *consignare*, *obsignare*, *sigillare Mącz*; *sigillum appendere JanStat* [*szyk zmienny*] (22); *MetrKor* 34/288 [2 r.], 288v,

37/1v [2 r.], 2; dla lepsey spraviedlivosczi hy prawdi piecząc swoią ktemv listhu przilozilem *ZapWar 1537 nr 2494*; y dla lepšzey wyernošczy kv onemv lyftv y pyeczecz ſwoye przilozylem *LibLeg 11/107v, 6/119, 11/109*; *RejZwierz 106*; Testamentum tabulas signis adulterinis obsignavit, Sfálſzował fálſziwe podpisanie y pieczęć przilozył. *Mącz 392d, 392c*; [*Aman*] vprošil ſobie aby mu krol dał moc nád żydy [...]. Krol nie obaczywšzy lie przilozył mu pieczęć ná to/ y ręką lie podpifał *RejZwierz 154v, 154v, 196v, 198*; y przywiedli ná to pánowie Polšcy Krolá/ iz im tę obietnicę zapifem ſwym z pieczęcią/ y podpifem ręki potwierdzić mušiał/ do czego teſz oni pieczęći przilozyli *StryjKron 617*; *ActReg 76*; A ná ſwiadectwo pieczęć náſzę przilozyciešmy kazáli. *SarnStat 975, 899, 1218*; [*OpisyPozn 1563 nr 6*; *BielKron 1597 149 (Linde)*].

»rękę przilozyc« [w tym: do czego (1)] = zacząć coś robić (2): Zaden ktory rękę ſwą przilozył do pługá [*mittens manum suam ad aratrum*]/ á ogláda ſię ná zad/ nie ieſt ſpošobny do kroleſtwá Boſzego. *WujNT Luc 9/62* [*przekład tego samego tekstu* [*HerbOdpow Tt4*]]; Bo drudzy chcą w rzeczy do dobrego/ y mowią: Radbym był tákim y tákim: á rękú nie przilozą y z mieyſcá ſię nie ruſzą. *SkarKaz 638b*; [*HerbOdpow Tt4*].

»rękę do papieru przilozyc« = zacząć pisać (1): toſzem teſz iuž y ia pioro do ręki wſział. Y iákom fkoro rękę do pápiery przilozył/ przylſzými naprzod ná pámięć ty trzy ſentencie pišmá ſ. *CzechEp *3*.

»przilozyc ucho« [w tym: do czego (1), k czemu (1)] (2): Słuchayſze przilozywšzy vcho do fáméy ziemie/ tedy vſlyſzyſz co Wodá ſzumi przez rzadką ziemię *Strum O2*; *BielSjem 32*.

Przen (16) :

przilozyc kogo, co do czego (5): á rękę do ſercá/ to ieſt vczynki y wykonanie do dobrych myšli y woley przilozył. *SkarKaz 353b*; *GoſtCast 48*. Cf »myšl przilozyc«, »pieczęć przilozyc«, »serce przilozyc«.

Ze zdaniem dopełnieniowym (1): ábowiem by to było ſſalone kochanie wálſe abyſcie ktemu myšl práwie przilozyli co by ſie námniey od ſprawiedliwoſci ſciágnęło. *RejPs 91*.

W przeciwstawieniach: »przilozyc ... odjáć (2), ujáć (2), umniejszyć« (5): Ieſli kto co do nich [*do ksiąg*] więcey przilozy/ przilozy Bog nañ wšytki plagi nápišane w kſięgach w tych: á ieſli teſz kto co vmnieyſzy ſłow s kſięg proroctwá thego/ vmnieyſzy thež Bog częſć iego s kſięg żywothá *RejAp 195v, 197v, 198*; *CzechEp 126*; *WujNT Apoc 22/18* [*zawsze przekład tego samego tekstu*].

Zwroty: »[na kogo] karanie przilozyc« = ukarać (1): y będziemy z pilnoſciá proſić/ [...] aby [...] Pan náſz ninieyſzé ziednoczenié/ [...] przyjáł/ vmocnił/ [...] y winę y karanié/ pod które ſie poddáemy/ aby przilozył [*poenam quoque et censuram ad quam nos summittimus adiciet, et apponet JanStat 885*] ná tego/ któryby ninieyſzé ziednoczenié y ſprzymiérzenié zgwałcił *SarnStat 1105*.

»myšl przilozyc« [w tym: do czego (1), [*ku komu*], k czemu (1)] = skłonić ſię ku czemuſ, upodobać ſobie coś (2): *RejPs 91*; *GórnDworz Mm4v*; [*Ad virginem animum adiecit. Przilozył myšli ku pánnie. TerentMatKęť D3, A4*].

»ostrog przilozyc« (1): Dobry gniew ále ovzdány. gdje o chwałę Boſzą/ o cnotę/ o ſprawiedliwoſć idzie/ á rozum y práwo Boſze kaſe: popuſć go/ oſtrog prziloz. *SkarKaz 313b*.

»pieczęć, [co] jako pieczęć przilozyc« [w tym: do czego (2), na co (2), ku czemu (1)] (2:3): Y ktoſ záloży ſtraž vſtam moim/ á pieczęć mądroſci przilozy do warg moich [*Quis dabit ... super labia mea*].

signaculum astutum] ábych przez nią ztrząłkiem nie vpadł *BibRadz Eccli* 22/31; co to [*ciało i krew*] nam zołtáwił [*Bóg*] zá vpominek łwoy/ idąc w niebo łwoie/ á przyłożył nam práwie iáko pieczęć ná cyrography łwiętych obietnic łwoich. *RejPos* 67v; A tu iuz ná koniec łłyszylz/ iákąc tę Pan mocną pieczęć przyłożyć raczył ná thy nieomyłne obietnice łwoie *RejPos* 264v, 88, 88v.

»przyłożyć [*na kogo*] plagę (*a. plag*)« = *zesać karę; apponere plagam Vulg* (5): *Cf W przeciwstawieniach*.

»serce przyłożyć [*do czego*]« (1): do tey [*czudności nieogarnionej*] włzytkę myłł/ y ferce niechay [*dworzanin*] przyłożył *GórnDworz* Mm4v.

a. O zewnętrznym stosowaniu środków leczniczych (i wyjątkowo magicznych) (465) : kto ma opuchlinę w włzech tym vleczyłz gdi na nocz przilożyłz. *FalZioł* I 12c; Na wrzedzienicze vwarz gir rozmocz w mleku á prziloż/ boleć vłmierza. *FalZioł* I 96a; Tym zaiączem [= *gatunek ryby*] łwieżym/ ktho ma kurcz wnogach: natrzeć natim miestczu. I Takiełz kto ma wrzody w gardle/ thedy przyłożyć/ á podełchną richło. *FalZioł* IV 36c; Też galbanum rozciągnąc na chułtcze iakoby plałthr á przyłożyć/ chwycili łie príłczu á nie odpadnie/ thedy łie zgoij *FalZioł* V 71v, III 31a, IV 38c, 59c, V 92, 98v, 108, 109; Stłucz korzeń Przełtępowy z białkiem/ á przyłożywłszy trzymać ij thák przez trzy dni *SienLek* 53; Albo weźmi wodkę z ziele ktore zową Noc y dzień/ á zmieszay z białkiem iáiwym á z wełną nieplókáną/ przylož zátworzywłszy powieki. *SienLek* 64v; Albo vtłucz liłcia ćwikielného ze łmiotáną/ á przylož wczás/ będziełz miał pokoy w rychle. *SienLek* 131, 67v, 87, 94 [2 r.], 119v, 125v (19); ácz to wieć fámo tylko chułt zágrzawłszy/ á przyłożywłszy/ czáłem odchodzić zwykło *Oczko* 33v.

przyłożyć czego (90): gdy przyłoży iego [*torpusa*] miełá/ vłmierza boleć. *FalZioł* IV 40b; á gdyby łie załthrupiło/ przyłożyć ciałtha ięczmiennego á zlezie łtrup *FalZioł* V 71v; A gdy tego przyłożyłz przez dzien albo przez dwa zgoij łie rana. *FalZioł* V 115, I 58d, 117, 152b; Albo przylož liłcia Omanowego vwierciawłszy/ álbo Czárnuhy vwierciáney z octem. *SienLek* 86v; Gdyby łye kto opárzył/ á wnet białku z mąką ięczmienną przyłożył/ nie łpryłczy łye mu *SienLek* 135v, 86v, 123v, 125v, 147, 152, 178v; Thedy on Rycerz z łiadłszy z koniá y wyiáł iemu [*lwu*] tharn z nogi iego: á máłci przyłożył: á thák Lew był vzdrowion. *HistRzym* 117v. *Cf przyłożyć na co* [= *miejsce*], »przyłożyć plastru«, »przyłożyć jako(by) plastr«.

przyłożyć do czego (2): Serce tey Sowki gdy ktho przyłoży niewiełcie łpiączey do boku lewego/ tedy łama na łię powie czokolwiek vczyniła. *FalZioł* IV 24b; Naprzod wezmi ziele ktore zową barwinek liłtkow iego/ y theż liłtkow iezynowych/ á obierz z liłtkow iezynowych kłotołć/ nakładz ich do vłt obogich/ y też do ciała obogich przylož *FalZioł* V 117.

przyłożyć co (94): Też czółnek łtłuczony/ á kto ma rołpadliny na rękach/ [...] vlecza gdi gi przilożyłz *FalZioł* I 5d, IV 23b, 24b; Albo wyćiłnąc wodkę z Kołzyłká á z piołynu zmieszay z rožáną wodką/ rozmoczywłszy chułtę wtym/ ná noc záwárwłszy powieki/ przylož kielo rázow. *SienLek* 64; Sáłatá tłuczona z łolą á z háłunem go[i] liłzáie gdy iá przyłoży. *SienLek* 80; Niektorzy robaki co ie krowkám zową/ żywo ná pępek przykładáią/ á ony wyćiągnąwłszy iad wśię/ zdechną: wnet ine trzeba przyłożyć áż bol przełtanie. *SienLek* 100v; Dobrze theż ná bolączki morowé kłáłć/ łlimaki tłuczonné/ s piołynem z rutą y z przymiotowym zielim. [...] Albo łáyná gołębié/ z mąką owsiáną

przyłóż *SienLek* 126, 63, 86, 179 [2 r.], 182; *Oczko* 16v. Cf *przyłożyć na co* [= *miejsce*]; *na co* [= *rodzaj opatrunku*]; »przyłożyć plastr«, »przyłożyć jako(by) plastr«, »z wierzchu przyłożyć«.

przyłożyć czego a. co (16): átho gdy vwarzyłz ziele włytyko pośpoło y s kwieciem y s liemieniem. Też śpriszczenie od ognia goij gdy go przyłożyłz/ wrzody gnijące czyłci. *FalZioł* I 69b; á gdy łuchego prochu [z *gnoju wołowego*] wfiąknie w nos/ krew ciekącą zaftanawia/ żywotowi nadętemu/ gdi go z mallem zmieszawłzy ciepło przyłoży, pomaga. *FalZioł* IV 5c; Ku koziemu twarogowi wychodzą téż robacy z ran/ gdy go przyłoży. *SienLek* 131v; Świeżą ranę piólyn goi/ gdy go profto vrwawłzy nieplóćząc łtłucze á przyłoży. *SienLek* 146v, 79, 158v. Cf *przyłożyć czego a. co ku czemu*; *na co* [= *miejsce*]; *na co* [= *rodzaj opatrunku*].

przyłożyć czego a. co ku czemu (1): tho ziele gdy gie zetrzełz á gdy przyłożyłz go ku ciału gołemu/ natychmiałth vcżyni łwierzbieńie *FalZioł* I 37d.

przyłożyć komu, czemu (żywotne) [w tym: sobie (5)] (26): Plałtr vcżyniony z mąki czarnułzki to iełt z nafienia iey/ s łoku piołynkowego/ á to łpołem zmieszawłzy prziloż dziecięciu na pępek robaki zabija w żywocie. *FalZioł* I 91b; Theż gdy gi [cząbr] łtłucze á tego łobie pani przyłoży prawie na miełtce taiemne/ dułzność ktora bywa z napełnienia macicze złemi wilkołciami: odeymuie. *FalZioł* I 143b; Potym zmieszay ty łoki z ięczmienną mąką/ á potym włóżywłzi tego na chufłtę, prziloż na pierłi dziecięciu, Ginie gorączka od tego. *FalZioł* V 41, I 12b, 20d, 83a, 126c, 130a (13); włukłzy to wełpoł zmieszay/ á ná plałtr rozmáz/ przyłóż chorému od pierłi aż do pępká. *SienLek* 140; Gdy łobie kón wárgi/ iákożkolwiek pokázi/ [...] wykroý łkibkę ośródkki chlebowéy/ á nátrzy iá co nalepiey łolá/ przyłóż mu ze dwánałcie godzin/ thedy mu odwilgnie *SienLek* 167v; Ale iellı żołw/ tho iełt łpuchła żyłá ná brzuchu/ [...] Ná toż łtłucz mákuch konopny/ ze pısią krwią zmiészay á przyłóż mu [koniowi] *SienLek* 172, 55v, 104v, 142, 172 (12). Cf »przyłożyć plastr«.

przyłożyć na co [= *miejsce na ciele lub dolegliwość umiejscowiona*] [w tym: *czego (72), co (50), czego a. co (8)*] (366): A gdy ono ziele vwarzone przilożiłz na łledzonę zatwardizałá [!] albo opuchłá ciepło/ tedy roschodzy łię pod onym/ leguchno. *FalZioł* I 9a; prochu łtego ziele przilożyć na ono miełce wkorem [!] iełt drewno zmieszawłzi kniemu prochu kofáccowego *FalZioł* I 10a; Też łoboda łtłuczona zmiodem przefnym á przyłóziwłzi na podogré vłmierza bol *FalZioł* I 12a; A gdy tę łobodę/ łkorzeniem wyłokiego łlazu włtłuczełz á przyłóżyłz na macicę paniey tedy taki plałtr bol przeriwa *FalZioł* I 12b; á gdy to przilożyłz na twardość albo na gruzłtę tedy miękczı/ y bol vłmierza. *FalZioł* I 12b; Też warzenie bukwiczone z ocztem/ á gdy by kogo wáż viadł prziloż tego na ranę/ iad vyciąga na wierzch *FalZioł* I 19a; tedy łtłukłzi to ziele prziloż na wrzod bolefc odeymuie. *FalZioł* I 34d; á łłóziwłzy faczełth wetroie rozmocz w tey wodzie łtimi to prochy/ á prziloż poranu na wátrobę ciepło letnio *FalZioł* I 45b; gdy tego [squinantum] ktora pani przyłóży łobie ciepło na dymiona/ niemocz przyrodzoná y vrynę pobudza. *FalZioł* I 126c; á ktho ma wydymanie chciwołc na łtholecz przez vcżynku/ przyłóż tę Bawełnę y łtym Imbirem na łtolec z [= *odbyt*]/ odeydzie ta choroba. *FalZioł* III 12c; kiedy Kaczkę na żywoth przyłóży czałfu morzenia/ tedy niemocz odchodzi/ á kaczká zdycha. *FalZioł* III 18a; Też łtłucz orzechy á przyłózić na ociekłość czyczkow łcieńcza ie *FalZioł* III 18d, I 9c [2 r.], 12b, d, 13d, 14b [2 r.] (236); Y rzekł Ełáiałz: Przyniełcie mi bryłtę Fyg: Ktorá gdy przyniełli/ przyłóżyli ná wrzod iego y vzdrowion iełt. *Leop* 4.Reg 20/7; á ná żywot przyłóż prawie ná

Pępek żołąc wołową wtłukłszy z Pioletym. *SienLek* 38v; Weźmi liść Blufzczowy a miodem i pomaz/ pothym ftarfzy luchy ruty nań polyp a na powieki przylož. *SienLek* 64v; zetrzy miálko rdze z zelázá/ polypuyze ie [oczy]/ a Rumnu wárzonego przylož na oczy. *SienLek* 68v; przyložze ich [glisť] na dzień na gárdło *SienLek* 81v; Natłucz iádr wólkiego orzechá z figámi/ iz będzie iáko másć/ a tho na bolączkę przylož gdzie lye vkaże *SienLek* 125v; bedłki ktore na bzym drzewie roftá/ ze smietaná rozwierć/ a na guz przylož. *SienLek* 129; Albo wapno niegálfzone w wodzie warz/ a potym foli z oliwą namiélfzay/ przylož potym na kurcz: álbo pomázuy to/ wzelákiey żyły náruľzeniu pomaga/ y kurcz rozgania. *SienLek* 143; przylož na onę ránę żoľthku iáiwého z mieľzáwfy z rožánym oleiem *SienLek* 145v; Plufkwy z żoľciá szczuczá na ránę przylož. *SienLek* 153v, 36v, 50, 50v [2 r.], 51v, 55v, 64v (102); máku biálego wtłuczonego łczubác/ na łkróni przez chuftkę przyložyc *Oczko* 31v, 32. Cf »przyložyc plastr«, »przyložyc jako(by) plastr«, »z wi(e)rzchu przyložyc«.

przyložyc na co [= rodzaj opatrunku] [w tym: co (1), czego a. co (1)] (2): potym tego prochu czo lye na dnie vftal: wziác a przyložyc go na kęs baweľny, iakoby na kftalť plástru *FalZioľ* V 107v; *SienLek* 183v.

przyložyc gdzie (8): *FalZioľ* V 87, 102v; Bobrowe łtroie z łzáľwiá wárzyc/ iuchę s tego pić/ a gáľcz przyložyc okoľo łzyie *SienLek* 63; Warz groch co z náftárfzymi łloninámi álbo z łáďlem bárzo łtárym/ ták iz iáko káľzá wlyťtko rozewré/ przylož to koniowi gdzie muchy ma *SienLek* 182, 116v, 140, 140v. Cf »z wierzchu przyložyc«.

W polóczeniu z przylówkowym okreľsleniem sposobu uźycia lekarstwa [w tym: ciepľo (29), letnie(-o) ciepľo (4), letno, jako nagoręcej moźe, za ciepła, nacieplej, gorąco, miąźszo, łwieźo] (41): Teź to ziele [...] ieť dobre na zimne wrzedzienicze ktore bywaiá zmelankolijey albo s flegmy/ ciepľo przyložiwfy *FalZioľ* I 12d; Weźmi łoku tey babki/ wodki mleczowej/ zmiéľzay/ a chuftę rozmocz przyložifz na wátrobę letnio ciepľo zwierzchu/ y powtore moźeľz gdy vľchnie chufta. *FalZioľ* I 14b; Gdyby mu [sokolowi] lye złamała koľć w nodze albo w łkrzydľe/ obwiáź że mu Aloe ciepľo przyložywfy *FalZioľ* IV 23b; Weźmi twarog czoby dziľiefyľzego tworzenia/ przylož go miáľzo na ránę przez godzinę *FalZioľ* V 75, I 8c, 9a, 21c, 29c, 32d (25); Weźmi iáiec żoľwiowych/ kminu tártego/ oleiu rožanego/ máki bobowej/ tho weľpoľk łtłukłszy z miodem z czyľtym/ zmiéľzawfy zágrzey/ a letno przylož. *SienLek* 86v; gdy kogo pies wściekły vijé/ [...] thegoź plá mieľá łztuczkę/ na ránę łwieźo przylož *SienLek* 152v, 55v, 76v [2 r.], 78, 86v, 98 (16).

W przeciwwstawieniu: »odložyc ... przyložyc« (1): potym go [plastr] odlož na łtronę áźci záś pľeć przeľchnie/ tedy go záś przylož/ do kilká rázow/ tedy piegi zginá. *SienLek* 79.

Zwroty: »przyložyc plastr, plastru« [w tym: na co [= mieľsce] (19), komu (1)] = *ponere fasciam PolAnt* [szyk zmienny] (27:2): a tego przylož plástru na wrzod bolączni a zapalony/ pomaga znamienicie. *FalZioľ* I 28c; a na oľtathek moźeľz przyložyc na łledzionę przerzeczoný plástr zagrzawfy letnio. *FalZioľ* I 48b; łthego vcźyniwfy plástr przylož gi na żywoťh dziecięciu/ gliťty tym wypędziľz. *FalZioľ* III 18a, I 39d, 49c, 73b, 83a, 90a (20); a potym ten plástr/ wprzod námieniony/ przylož/ a ták go dľugo niezeymuy/ áź cie będzie łzczypác álbo kęľác *SienLek* 79; zwierć tho z wodá a vcźyn plástr/ tenze na cycki łpuchłe ciepľo przylož/ a to ie zmiękczy. *SienLek* 86v, 83v, 106v, 147 [2 r.]; Bárwierz polufzny wnet to łprawil/ záľawty [lege: záľawty, tj. *plastrem*] wárgi łpoil/ plástr przyložyl/ chuftámi

obwinał głowę *GórnDworz* S8 [*idem WerGośc* 251], T; *BudBib Ez* 30/21; Bárwierz poŝyplawŝy trocheŝ/ wpuŝcił knot miedzy zóławy/ przyłóżył plaŝtr znowu/ zównał *WerGośc* 252, 251.

»przyłóżyć jako(by) plaŝtr, jakoby na kształt plaŝtru« [*w tym: co* (1), *czego* (1), *na co* [= *miejsce*] (2)] (4): á gdy tym namażełz puli wrák y teŝ v nog/ albo przyłóżywŝi tego na puli iakoby plaŝtr/ thedy zimniczeŝ wypáda albo vŝmierza *FalZioł* I 26b, III 21a, V 101, 107v.

»z wi(e)rzchu, na wierzch przyłóżyć« [*w tym: co* (3), *na co* [= *miejsce*] (5), *gdzie* (1)] (7:2): Teŝ gdi czebulę ftłuczefz zgniazdem iakołczem á z miodem/ będziełz miał dobry plaŝthr na flinogorz gdy z wirzchu przyłóżyłz. *FalZioł* I 27c; Zmiełzać iá z oleykiem roŝanym/ á tym ŝoładek mazać á na wierzch grzankeŝ przyłóżyć z maczawŝy iá w oczcie mocnym. *FalZioł* III 30d, I 5b, 13a, 14b, 60a, V 117; they foli námiełzawŝy z ceglánym oleiem/ ná plaŝtr rozmáz/ á z wierzchu przeciw ŝledźzionie przyłóŝ/ to wŝzelákie wrzody zmiękczy. *SienLek* 94v, 83v.

Przen [*w tym: na co* (4)] (6) :

przyłóżyć czego (3): A gdy cie ten wrzod [*tj. gniew*] ruŝy/ przyłóŝ nań rozumu Bo lie rychley rozyátry przyłóżyłzli ŝzumu. *RejWiz* 192v; Ale gdzie by lie teŝ zuchfále ŝyrzyć álbo zápalić chciały [*wyŝpéki ludzkie*]/ więcz teŝ miałto ágáriku taráfu álbo lánczuchá ná tho przyłóżyć moŝe. *RejZwierc* 78v.

przyłóżyć co (3): *Cf Zwroty*.

Zwroty: »lekarstwo przyłóżyć« (1): Morderŝtwá ná cały rok geŝto ŝię broiá w tey Rzeczypoŝpolitey. A ktoŝ ŝię ftárał o to/ áby ná ták zlá niemoc ftáteczne lekářtvo prziloŝono [*remedium serio adhibendum curavit*]? *ModrzBaz* 140v.

»sobie plaŝtr [*czego*], [*co*] miasto plaŝtru przyłóżyć« (1:1): [*Scewola rękę w ogniu przypaliwszy*] Bo ácz ná ten czás máło vbołał/ ále ŝobie ná to bárzo wdzięczny plaŝtr przyłóżył oney wieczney nieŝmiertelnoŝci ŝwoiey. *RejZwierc* 86v; Bo by temu [*szkodzie*] fráfunek moŝł co pomoc/ pewnieby gi ŝobie káŝdy rádfzey miałto plaŝtru przyłóżył/ ná drogie lekářtwa nie nákládaíac. *RejZwierc* 152.

a. *Połóżyć coŝ dodatkowo na okład leczniczy* [*w tym: co* (3)] (4) : vcŝin plaŝtr z bawełny/ [...] a prawie tam w zadek wetknać potym chuŝteŝ przyłóżyć á ŝpodnicámi przywięzać *FalZioł* V 92v.

przyłóżyć na co (3): á to ziele rozmoczywŝy w winie á przigrzać go przed ogniem/ á tak tim ciepło głowę okładać/ á prziloŝyć na to czápkę zagrzawŝi iá *FalZioł* I 141d; y rozmoczywŝy cienká chuŝteŝ w ocie ná on proch przyłóżyć *SienLek* 55, 181.

b. *W geometrii* [*co*] (1) : A to ták będzie/ kiedy laŝkę d.e. ták przyłóżyłz/ ŝeby była *Perpendicularis* do liniíeŝ c.a. iáko ieŝt *Perpendicularis* do téyŝe Liniéy. *GrzepGeom* P3v.

c. [*Przyporządkować* [*co czemu*]: Ten zás co Mattiolowi po Niemiecku tłunáczył [!]/ imioná ty nieprzyŝtoynym figuram [*tj. niewłaŝciwym rycinom*] przyłóżył. *SienHerb* M2a#.]

2. *Kładąc przykryć, przygnieŝć, obłóżyć czymŝ* [*czym*] (9) : Teŝ czarney kokoŝzi guzicza na mieŝtce wkáŝzone przyłóŝona/ znamienicie wyciąga iad, A gdy drugiey kokoŝzy ogonem gołym przyłóżyłz, [...] znamienitá pomocz on człowiek wezmie. *FalZioł* V 88v; Weźmiŝ fiołkow ŝołtych w nowy gárniec/ náley dŝdzowey wody nánie przyłóŝ wczesná pokrywkaŝ/ á dobrze gliná oblep *SienLek* 108v; á ná ráneŝ włóŝ liŝt málinowy/ przyłóŝe onaŝ pierwŝzá máŝciá. *SienLek* 121v; połóżywŝy dwie

gąłącze ná krzyż/ środek onych gąłazek wtłoczywłzy w on dołek/ nadobnie onąż ziemią przyłożyłz
RejZwierc 107, 110v.

przyłożyć co (1): Oni tám go [*jelenia w chlewie*] zátáili/ Siánem rogi przyłożyli *BierEz* R2v; [którą rozgę małz zówádzić o ziemię: á ieślićby niechćiáłá dzierżec/ tedy ią przyłoż brełką álbo kámieniem máłym *CygMyśl* F3v; *SienHerb* 492b; *Cresc* 1571 536].

Zwrot: »przyłożyć z wierzchu, [na wierzch] [*co*]« (1): przykryże ie [*lochy w ziemi*] drzewem poprzek y podłuż y przyfypác ie ziemią/ darny przyłożyć z wierzchu iżby ich nie znác *BielSpr* 64v; [kłásć [*rozynki*] w nieiáką łędzínę [= *naczynie*] czyłtą [...] y przyłożyć na wierzch czym cięfzkim. *Cresc* 1571 331, 536].

Szereg: »posypác albo przyłożyć« (1): Weźmi ruty/ kminu/ piołynu/ łucho/ kthému ięczmiená pod miárą/ á wełpoł vtłucz/ tymże połyp álbo przyłóż. *SienLek* 144.

Przen (1) : Przeto lepiej iełt ieden trunek albo dwa pirwey piwa wypić potim winem przyłożyć *GlabGad* K7.

3. Dołożyć, dodać czegoś innego, nowego a. więcej tego samego, uzupełnić; adicere *Mącz*, *JanStat*; *apponere* *Vulg*, *PolAnt*; *adaugere* *PolAnt*; *annectere, subiungere* *Mącz*; *adiungere* *Modrz*; *addere, iungere* *Calag* (292) : Darzu thun. Przyłożyć/ et przyczynić. *Addere, iungere. Calag* 111b.

a. O rzeczach materialnych [w tym: (ile) czego (169)] (183) : Pewna rzecz iełt iż ciepło w cieie więcey fie fili gdy pokarmu przyłożą. *GlabGad* F6v.

przyłożyć co (2): Thą [*ukradzoną przędzę*] przilozila ku prządzy, kthorą od mathky łwyey od Naramowłkyey y od Zelyathkowłky lnu dołtawłchi łobyie prziczinila, y dala othkacz. *LibMal* 1547/133v. *Cf przyłożyć co do czego.*

przyłożyć co do czego (1): Kutas v łzyie biały [*u Radziwiłła*]/ ná czéle zaponá/ Drogim smalcem/ y drogim kámieniem ładzoná. Do tego przyłożono Szuyłkiégo buławę *KochJez* A3.

przyłożyć k(u) czemu (2): Ale dobrze vczynili Złota kniemu [*k kadzidłu*] przyložili *RejKup* r3v; *LibMal* 1547/133v.

Z przysłówkiem ilościowym zastępującym dopełnienie bliższe (2): ielli v ktorey [*kupy soli na sprzedaż*] Złotá nie wzięto przyłóży [*kupiec*] iáką trochę álbo zálie łwe Złoto weźmie do domu *BielKron* 450. *Cf »przyłożyć jeszcze więcej«.*

Zwroty: »drew przyłożyć« [*w tym: czemu (1), w co (1)*] (2): Chcemyli dobrej myłli być/ Kážmyłz w komin drow przyłóżyć. *RejZwierc* 237, 41v.

»przyłożyć jeszcze więcej« (1): Scipio nie tylko ią [*czudną pannę*] wolno puścił/ ále y dárował ono włzyłtko co mu było połłano zá nię/ y przyłóżył ielzće więcey. *BielSpr* 48.

a. O sporządzaniu mieszaniny, zwłaszcza środków leczniczych (173) : Weźmi pięć fig albo więcey Soku kopru łwoyłkiego/ wktory łok włóż ty figi/ [...] á trochę przyłóż też tam náfienia anyżowego/ trochę izopu y łacriciey *FalZioł* I 7d; á to też lekarłtwo ma mocz naprzeciwo opuchlinie przilóziwłzi korzenia brufci y korzenia łparagowego *FalZioł* I 18d; Theż to ziele z baziliją/ zdziewaną warz w winie/ á przilóży trochę oliwy *FalZioł* I 22b; á gdy przyłóżyłz náfienia włofkiego kopru y piotrufzczanego/ tedy vrinę obficie pobudza *FalZioł* I 24d; Warz ziarna w winie przyłóżywłzy też miodu *FalZioł* I 62c, I 1c, 2a, 7b, 10d, 15b (64); Kwiećie bzowe z kożim mlekiem wierćiáne/

wzwarz/ przyłożywłszy máłlá máiowego *SienLek* 52; Albo kmin dobrze wtarty włyp w vkrop á máłlá przylož *SienLek* 71v; Warz w czyfłey wodzie Ománowe korzenie/ á gdy zmiękczeie/ przylož Izopu/ lákrycyey/ fánty y kilká fig *SienLek* 73; Albo nówierćieć gorczyce á łoiu kozłowego od Nyrek czwartą część przyložyc *SienLek* 94, 40v, 59v, 61, 76, 78 (23); Kryłterá z téyże wody/ álbo z poléwki śliwkowéy [może być]/ álbo kápłóniéy/ miodu/ oliwy/ po łyżce/ á foli káfek przyłożywłszy. *Oczko* 26v.

przyłożyć co (8): Vwarz podług nauki/ pierwey warz moczne [zióła] á potym przylož mdleyfze/ á oczukruy czukrem taberzet *FalZioł* II 21d; thedy przylož Serapinum z apteki, A będzie mać barzo rofkołzna. *FalZioł* V 112v, I 21b, 25c, III 6a, 30b, V 24v; tho włzyłtko co kolwiek przyłożył/ iad wyciągnie á zgoić łye broni *SienLek* 151v.

przyłożyć do czego (4): Gdy go przywarzi á tą wodą wymywa rany łmrodliwe przyłożywłszy do tey wody háłunu/ gnoy z rany wycyfłcia *FalZioł* I 116d; á tego mydła przyložyc do tey oliwy ktem rzeczam *FalZioł* V 71; Y theż gdy włazni thą wodą ciało omywa: chędoży ciało/ á chczefłzi aby woniało: przylož do tey wody tey małci kęs/ á będzieć tak. *FalZioł* V 117v; *Oczko* 32.

przyłożyć k(u) czemu (68): Też warz bukwiczę w winie á przylož kniey trochę piołynku y nafienia kubebow á tego łię napiiay *FalZioł* I 18d; á gdy ktemu łokowi przyłożył rożane⁸⁰ oleiku á tim namażefł wátrobę y fiercze/ thedy thakie namazanie oddala zbytnią gorącoź w febrach. *FalZioł* I 39d; gdy vwarzyłł Czémierzicze w wodie [!] s łokiem kobylego łzczawiu/ [...] á przylož knim Litargirium á trochę miodu/ á tak zmiełzawłzi to łpołem á vwarzywłzy łłz zgęłnieie/ tedy tym namazuy ty niedołtáki namienone [!]. *FalZioł* I 46c; Theż korzeń mieczykow zetrzi á kniemu przylož kwiathkow iego y ktemu korzenia czenturziey, miodu przefłnego á trochę ocztu *FalZioł* I 61a; Też gdy vwarzyłł Zorawiny łkorki z łłciem/ przyłożywłszy knim łłcia winnego á kielko fig, warzże to w defłczowey wodzie á tym łobie głowę mijay [lege: myjaj] *FalZioł* I 85c; SWieczkowa Wodka łeft dziwney mocy w naprawieniu łkażonego wzroku, á łeftli ku temu zielu przyłożył kofzilfczłkha/ Ruty/ iálkołczego zielu/ [...] tedy będziełł mieć dziwną wodę. *FalZioł* II 12a; Oliwa z ięczmienną wodą/ [...] ciepło wypita/ łłolcze czyni/ á gdy k temu łłłtkow rucianych przyłożył á przywarzyłł/ kłocie w żywocie przefłtanie y głłłty wymiatha z żywota. *FalZioł* III 21c, I 3a, d, 8d, 12b, 22c (62); tho włzyłtko zwierćiawłzy z miodem zmiełzác/ dobrze/ kthemu przyložyc gorczyce białey náłienia *SienLek* 109v; przyłyp zówłze ktemu kádźıldá iedennałtą część/ [...] á łefłcze łepięy/ gdy ktemu káfek dryakwie przyłożył. *SienLek* 152, 38v, 65, 161v, 169; [z winá ćierpkie⁸⁰ dla niedołtálołci iágod sftáne łię dobrze dołtáłe wino/ gdy ku teyto mierze háłunu y wáinłłtynu przylož *Cresc* 1571 353].

przyłożyć w co (4): [wódka dobra na oczy] bielmo z oczu łpáđza/ łufkę y błonkę zdziera/ á zwłáłczła gdy w nią trochę Camphori y czarney heleny przyłózi. *FalZioł* II 19d, I 31b; Warz páłternak w dwoiey wodzie/ á dwoię odlawłzy w trzećią wodę przylož Sáłaty/ Koryándrowego zielu/ cebule/ á warz welpól *SienLek* 110, 53.

Z przysłówkiem ilościowym zastępującym dopełnienie bliższe (1): thego przylož ku lekarłłtwu, małuczko wylłzey napłłanemu czo rozumiełł/ choć by też y węczey przyložyl nie łkazilł *FalZioł* V 70v.

W charakterystycznych połączeniach: przyłożyć [czego] [jaką] część, co dwa złote zaważy, kęs (kąsek) (4), mało, niewiele, nieco, [ile] lota (2), [ile] dragm, skropuł jeden, trochę (34), dwie uncyje, tak wiele (3).

β. Uwzględnić, zaliczyć dodatkowo [kogo, co] (2) : Zową ie [planety] Sáturnus/ Mars/ Merkuryufz miły/ Y Wenusá z Iowifzem też tám przyłożyli. *RejWiz* 148.

przyłożyć k czemu (1): [kanclerz mówi do posłów:] A tak się zda, abyście pozwolili po ósmnaście groszy z łanu wedle starych kwitacyj, k temu też przyłożywszy nowe wsi. *Diar* 64.

b. O tekście mówionym lub pisanym: uzupełnić wypowiedź, tekst, dzieło, zbiór tekstów; dopowiedzieć, dopisać [w tym: kogo [= czyj tekst] (2), co (53)] (72) : Oto ya [Maryję] tu myanuye [prorok Balaam] gwyazdą/ amy przyłożmy ymyą moyzeffa *PatKaz III* 126; *DiarDop* 115; Ale tę fprawę o tey queftiey ábyfmy zámknęli/ przyłożę yeffcze o tem fentencią Quintilianufá oratorá wyęcey dołożną *GliczKsiąż* K3, L2; *Mącz* 86c; podług mego zdánia/ troiáki fpofof ieft trefnowánia/ chocia pan Myfzkowfki/ dwoiáki telko być powieda/ [...] Ale ia trzeci fpofof przyłożę. *GórnDworz* O4v; *BudBib* I 386d marg; *BudNT przedm* b8v; Wfzędzie ieft ofiárowána/ BOgu ofiárá czyfta: iáko świadczy ten/ ktore^{go} ciáło y krew/ ná żywot wieczny ofiárujemy. Tákże Alexaⁿder f. Męczennik: [...] Tákże ś. Męczennik *Ignatius*: [...] Przyłożę y czwartego Męczenniká ś. Ireneufzá *ReszPrz* 18; tamechmy tez vmyslili we wszystkich sprawach głos nas przyložyc *ActReg* 126, 106; Zásię tenze [!] Státut roku Pánfkiego 1538. ná ieden rok znowu ieft wzięt, przyłożywłzy [!] ná dnie w wiezy [!] fiedzenié. *SarnStat* 607; *SkarKaz* 485a; Mogłbym o tym fzyroce mowic, y przykładow siłą ftárych przyložyc [errata zmienia: przytoczyć] do tego fłużących *CiekPotr* 27; [*JanWróz* 54].

przyłożyć czego k czemu (1): áby ták ieden káždy/ choć kto nowo zoftánie Woiewodá/ Podkomorzym/ [...] mógl poľpoľu porządnie/ iáko ná tablicy fpiáné powinności fwégo wrzędu mieć. Więc y przywileiów potrzebnych ktemu przyłożyłem/ y *Arborem Confanguinitatis* y *Affinitatum*, y innych wiele rzeczy potrzebnych przydałem. *SarnStat* *4.

przyłożyć do czego (13): Vdałem fye był ná to/ zem w Polfkim ięzyku chćiał ták wiele ziół miánowác/ ilé ich Niemcy fáfiedzi náfzy w ięzyku fwym miánuiá/ y do kozdego imienia polfkiego włafne lácińfkié/ z Niemieckim przyložyc *SienLek* 195; *RejAp* 195v, 197v, 198; Przyłożę tu do tego owo trefne vfzczkienie [!]/ kiedy kto nie fápáiac fmiechu/ powie co ftátkiem. *GórnDworz* Q7, Dd5v, Hh3, Ii7v; *KuczKat* 50; *CzechRozm* 125v; *ModrzBaz* 15; *CzechEp* 126; *WujNT Apoc* 22/18, s. 890; *JanNKar* D2v; *SarnStat* 51. Cf »przyłożyć słowa«.

przyłożyć dla kogo (1): dla tych ktorzyby dla Confelsiey Augfzpurfkiey ábo Sáfkiey/ rozruch iáki chćieli w Kościele Bożym dofyć iuz zewfząd vtrápionym czynić/ przyłożylfmy tu dla nich ten to Artykuł o Wiečerzy Pánfkiey. *WujJudConf* 216.

przyłożyć komu (1): Zdało fie nam [...] Regeftr na wfzelkie niemoczy, ktore lekarfwtwem tich ziół bywaią vzdrowiony: wam przyložyc. *FalZiół* [‡].

przyłożyć k(u) czemu (15): *PatKaz III* 153; *KromRozm I* H4; A też to fá dwa znáki/ po ktorych práwy kofćyof boży poznác możemy/ iz on yeft fwyęty y powfłechny. [...] concilium Conftantinopolfkые duchem S. nádchnyone/ ku onym dwyemá znákom drugye dwa przyłożyło *KromRozm III* C5v; *GliczKsiąż* N3v; (nagł) Niewiefski/ y Zakczyńfcy. (–) TO innocens manibus/ włáfnie ták rzec temu/ Može/ et mundo corde/ też przyložyc k temu. Bo tám cnotá fzczyrofcia pyęknie oládzona *RejZwierz*

73; *Mącz* 244b; ku temu co łie powiedziało około Dworzániná/ nic przyłożyć więcej niemoże *GórnDworz* Dd6, I7; *CzechEp* 128; Skorom przeczytał list wm MM Pana nie iedno oddałem bez odwołki list w̄m Kr. IM. ale y po przeczytaniu vstną perswazyą moię taką kulistu w̄m dokr. IM przyłożyłem, ilem nawiecey y nalepiey vmiął *ActReg* 140; *GrabowSet* F3v; *SarnStat* 753. *Cf* przyłożyć czego k czemu, »jeszcze przyłożyć«, »przyłożyć słowa«.

przyłożyć w co (1): Co w̄ziąwłszy [ojcowie pierwszego koncylijum] od Apostoła dla tego w then łkład Wiary przyłożyli/ iż táiemnicę Zmartwychwłtánia byc [!] bárzo potrzebną vkázuie tenże Apostoł *KuczKat* 50.

przyłożyć gdzie (8): Boć nie może nikt ná iednym mieyfcu w̄szytkiego piłmá przyłożyć. Lecż wiele łie ich zgadza że thy łłowá w łtárych Greckich exemplarzach nie znáyduiá łie *SarnUzn* [G2]v; *GórnDworz* Q7; *WujJudConf* 216; Ale bym czego nie opuścił/ tedy tu przyłożył Apostoł łwięty groźby *RejPosWstaw* [110³]; O tym łz/ [...] coby zá rozumienié było onégo [...] Stániłławá Orzechowłkiégo, zdało mi łie z łiftu iego włáfná ręká do niebołczyká P. Oycá mego piłánégo tu przyłożyć. *JanNKar* F3; Przyłoży tu czytelnik Státut o drógách nižéy. *SarnStat* 503, 1304. *Cf* »przyłożyć [co] swego«.

Z przysłówkiem ilościowym zastępującym dopełnienie bliższe [w tym: niemało, wiele, więcej] (3): Y wyele inłłfych histori y mogłby człowyek przywyesc/ yáko łynowye vpádłłfy/ ná rodzice łwe nárzekáya/ [...] y wiele mowyę mogłbych przyłożyć/ bych łnadź nyeimał łie zá to/ że káždemu tá rzecz yálna yełt *GliczKsiąż* E6; *GórnDworz* Hh3; *WujNT* 238.

Ze zdaniem dopełnieniowym [w tym z zapowiednikiem: to (8); zaimek względny (6), iż, że (5), aby (2)] (13): łthá perłoná daley rozmauyayácz to kthym modlytwam przyłofyla yz kozdá łalká kozdá cznotá wyyáwłszy łalká połzwyáczenyá zuyelką robothá y praczá nabyła *PatKaz III* 153; Weźmiłz to włłfyłtko piłánye przedłye/ á ktemu teź przylož to/ co nyedawno de Interim piłał *KromRozm I* H4; przyłożył to Quintilianus áby ten ktori łie byerze ná tho żeby dobrem oratorem zołtał/ ludzi łie nye chronił *GliczKsiąż* K5v; *Mącz* 244b; *SarnUzn* D5v; *SienLek* 29; Ku temu teź y to przyložę/ áby [dworzanin] ołtátnim ná plác nie przyieźdzał *GórnDworz* I7; Ia tobye Cżytelniku/ com widział to piłzę/ Aczem troché przyłożył co s Fránciey łłyzę. *StryjWjaz* A3; *CzechEp* 128; *GrabowSet* F3v; Do czego y to mułzę przyłożyć ná wiewłzłá łromotę náłzę, że nam Grámmátiki Polłkié cudzoziemy opifuiá. *JanNKar* D2v, F3; *SarnStat* 671.

Z przytoczeniem [w tym z zapowiednikiem: ty to słowa (1)] (7): ij przyłożył [Jezus]: Ale abyłcie wiedzieli žetz łyn człowieka/ má motz na ziemi odpułłczatz grzechy. Tedy rzekl niemotznému. Włtán wezmi łože łweé a ijdźi [Matth 9/6] *OpecŻyw* 43v; *BielŻyw* 114; A iżebył rozumyał/ iż łye tá obyetnicá nye tylko ná ápołtoły/ [...] ále ná włłfyłtko krzełciyáńłtwo łcyágáłá/ przyłożył: A bęđyę łwámi ná wyeki myełzkał. *KromRozm II* ł2v, x4v; *RejZwierz* 73; *KuczKat* 50; á iłz Łácińłki kołciól žadney wtym przygány nie ma/ iłz do wyznania wiary przyłożył y od Syná [lege: „i od Syna”]. *SkarJedn* 274.

Z połączeniem przytoczenia ze zdaniem dopełnieniowym [z zapowiednikiem to; iż, że] (2): Biskup płocki N. Noskowski to jeno przyłożył, że minnyce niedostatek prze to, iż WKM nie bijesz pienedzy swych. *Diar* 24; *SarnStat* 1090.

W *przeciwstawieniach*: »przyłożyć ... ująć (3), umniejszyć« (4): Oto iáko słyfzyfz iz ktho przyłoży kłamliwie álbo wywrotnie co do tych prawdziwych sów Duchá fwięthego/ iz Pan przyłoży nań wżytki plagi, [...] A ktho wymie namniey s prawdy Páńfkiey [...] iz go theż wymie Pan i wypifse s kfiąg wiernych á przebranych fwoich. *RejAp* 198, 195v; *CzechEp* 126; *WujNT Apoc* 22/18 [*zawsze przekład tego samego tekstu*].

Zwroty: »jeszcze, nad to przyłożyć« [*w tym: ku czemu* (1)] (2:1): Ale ábykázdy [!] rozumyał tę náffę rzecz/ yeffcze nyeco przyłożem. *GliczKsiąż* O7; Wierz mi żeć też przyczyni niemáley pilności/ Aby fie gdzye dowiedzyał też twoich przypadkow/ A fnađz iefzczę przyłoży/ gdyż nie będzie fwiádkow. *RejWiz* 188; *RejPosWstaw* 44.

»przyłożyć słowa« [*w tym: do czego* (2), *k czemu* (1)] [*szyk zmienny*] (4): *BielŻyw* 114; Iáko też ona wftáwá w nowym zakonie/ máłóć też iefth k rzeczy podobna/ iz opłokáfzy głowę kęfem wody/ á przyłożywfzy máłó sów do te⁸⁰/ ma być człowiek iáko z nowu národzony *RejPos* 32; A iefli ktemu przyłożyfz sówá Páwłá s. kthore nápifał do Rzymiánow w VI. mnimam żeć iuż nic nie będzie niedoftáwáło. *RejPosWstaw* [21³]v; Potym/ trzebá Mátheufzowe y Lukáfzowe sówá/ [...] do tych przyłożyć: y nimi ie wyłóżyć. *CzechEp* 305.

»przyłożyć [co] swego, z swego« [*w tym: gdzie* (1)] [*szyk zmienny*] (1:1): A ták mam zá tho iz człowiek báczny wżytko to moje położenie/ y obmowę w dobre obroci/ áni tego gánić będzie/ izem ia y thu/ y owdzie cożkolwiek fwego przyłożył *GórnDworz* B6v; Auguřtin S. mowi/ iz Páweł S. [...] więcey czynił á niżli był winien: [...] Przyłożył też nie máłó z fwego/ kiedy nie máiac o pánieńftwie Páńfkiego rofkázania/ iednák ono rádził. *WujNT* 238.

Szeregi: »przyłożyć i przydać« (1): *SarnStat* *4 *cf* *przyłożyć czego k czemu*.

»przyłożyć, przysadzić« (1): *Annecto etiam idem quod subiungo, ut quae mihi videbantur annexui, Co mi fie zdáło tom k temu przilożył/ przifádżył. Mącz* 244b.

»przytknąć a przyłożyć« (1): Co wffytko y lepyey poyąc y v fiebye vwáżyć możem s thego przykłádu ktory ku tey náuce przydknyem á przyłożem. *GliczKsiąż* N3v.

»przyłożyć albo wymyřlic« (1): Oto słyfzyfz: Iz iefliby kto fmiał co przyłożyć álbo wymyřlic [!] co do sów do tych/ niechay Pan Bog nań przyłoży wżytki plagi frogie ty ktore fą w thych kfięgach nápiřáne. *RejAp* 197v.

c. *O abstraktach* [*w tym: co, ile czego* (11)] (15) :

przyłożyć czego (5): pan pozylfcze sobie v poddánych miłóć/ y wziętoć [...] kiedy będzie dobre wywyřlizał/ y pomierne bogácił/ á záfię gdy będzie mądrze zábiegał temu/ á nákoniec by też y furowořci nieco przyłożyć/ iákoby zli/ á burzliwi ludzie/ nigdy w ziemi iego moźni nie byli *GórnDworz* Hh8v; Bo złoć nigdy fie z żadnym człowiekiem nie rodzi/ iedno mu s czáfem á ze złego wychowánia á iáko ze zwyczáiem przypádnie. Tákże też ze zwyczáiem/ gdy ktemu pořtráchu iákiego do tego przyłoży/ fnađnie odpáć może. *RejZwierc* 78; zachodzono temu á prawie kupowano krziwde yego aby fie nie yednal on obrazoni/ by tilko on Dom prziloziwfzi potwarzi zniřczic mogli *PaprUp* G4. *Cf* *przyłożyć czego komu; W przen.*

przyłożyć czego komu (1): Y rzekli Apořtołowie pánu: Przylož nam wiáry. *BudNT Luc* 17/5.

przyłożyć do kogo, do czego (4): *RejZwierc* 78; Lecż Pan Chrifthus rofkazał Zwolennikom fwoim/ áby náuczáli y opowiedáli Ewángelią po wżyfłkim fwiećie/ pozwierzchne Sákramentá do tego przyłożywfy/ dla nápomnienia náfzego. *WujJudConf* 49v; *CzechRozm* 212; fczęfćia téż fkućić niewádzi: Bóg bowiem á náturá/ iáko Philozophowie mówią/ á do tych experientią przyłożyć może/ wiele mogą *JanNKar* A4.

przyłożyć k czemu (3): WŁafnie to nam iefł rzecz przyležąca ábychmy rozmáyćie chwałć/ wyflawiáli dobrodzieyfłwá páná fwego á nietylko náfłym profłym głófem ale y rozmaite gry y muzyki ktemu przyłożywfy. *RejPs* 137; Zbyerz Pánye wfflytki w gromádę tákowe ich złoćci/ A przylož k nim tyle dwoye [= *dwa razy tyle*] frogich nyepráwoćci/ Aby k twey fpráwyedliwoćci nigdy nie mogli przydż *LubPs* Qv; *RejPos* 148v.

przyłożyć na kogo (1): A vbłogofłáwiwfłi nas wfflytki ták małe iák y wielkie/ iefłćze fnádz więcey przyłoży dobrodzieyfłwá fwego ná nas y nápotomki náfłe. *RejPs* 170.

przyłożyć nad co [= *do czego*] (2): Przylož złoć nad złoć gich [*Appone iniquitatem super iniquitatem eorum Ps* 68/28]/ á niewnidą w fprawiedliwoć twoię. *TarDuch* A7v; modł fię zá niewolniki twemi do Iehowy Bogá twego/ że nie pomrzemy/ bofmy przyłożyli nád wżytkie grzechy náfze złoć (tę) profząc fobie krolá. *BudBib* 1.Reg 12/19.

przyłożyć nad kim (1): Obiecią [*lege: obiecuje*] to mocno tym gofporarzom á tym opiekálnikom twoim/ iż iefłiby co iefłćze fwego nád to przyłożyli nád tobą z náuki á z dobrych przykłádow fwoich/ iż on [*Pan*] im to chce fowito nágrodzić *RejPos* 211.

W przen (1) :

Zwrot: »duze (G) przyłożyć« (1): Lecż wy dziś mili kápłani Buyni iáko hardzi páni A ná wáffe ty vtráty Niezniofá was wáffe pláty By téż więc duffe przyłożyć Muflí fkąd inąd dołożyć *RejRozpr* B4.

d. *O osobach* [*w tym: kogo* (A) (5)] (6) :

przyłożyć do kogo, do czego (3): *BudBib* 2.Reg 24/3; *CzechEp* 157; Do tych [*dobrodziejów*] przećię przyłożyć mogę/ onégo pámićci niefmiertelnéy Królá náfzć⁸⁰ Stephaná *JanNKar* Bv.

przyłożyć k czemu (1): Y kázác ći ewányelią y krzćić nikomu inemu pan Kryftus nye rofkazał/ yedno dwyemánałcye álbo yedennałcye ápoftófom/ á chcefłi k temu przyłożyć drugye vcznye/ ktorzy ná on czás fnimi byli: A yednák to namyáftkom ich bifkupom á kápłanom flufżyło *KromRozm* III N3v.

Z przysłówkiem ilościowym zastępującym dopełnienie bliższe (1): Y rzekł Ioaw do krolá/ niech przyłoży Iehowá Bog twoy do (tego) ludu tylko á tylko fto kroć [= *sto razy tyle*] *BudBib* 2.Reg 24/3.

Zwrot: »przyłożyć straż [komu]« = *otoczyć opieką* (1): ábowiem bog fprawiedliwoć vmiłował y przyłożył wieczną ftraż wybranem fwoiem. *RejPs* 56.

Przen (1) :

Zwrot: »przyłożyć do ojców« = *pogrzebać* (1): Táke im dał [*Matatiasz swoim synom*] błogofłáwieńftwo/ á potym przyložono go do oycow iego [*et appositus est ad patres suos*]. *Leop* 1.Mach 2/69.

e. *O sumach pieniężnych* [*w tym: co* (11), *kogo* (1) (*Przen*)] (13) :

α. *O nakładach (13)* : *RejZwierc* 251; Iuż pułdźiewiętá maćie/ prawdźiwie że dofyć: [...] (–) Przyłóżyćie łpułzłotęgo *WyprPl* B2v; [Przyłóćie iefłcze dwie mágierze [= *denary węgierskie*]/ nieprzyłóżę wam żadnego pieniądźá więcey. *Wokabul* 1539 L2v].

przyłóżyć do czego (3): [mówi *Maria Jakobi*:] Awo łto Dukatow moich Przyłóżyćieysz wy teź co do nich. *MWilKHist* C2; *WyprPl* B4v. Cf »przyłóżyć swego«.

przyłóżyć czemu (1): Cztery grołze przyłóżę z tych siedmi káždému [= *każdemu z siedmiu czerwonych złotych*]. *WyprPl* B4v.

przyłóżyć ku czemu (1): *MetrKor* 40/811 cf *Szereg*.

przyłóżyć na co (2): Zydowie nad the pięniadze ktore kazdy rok zwykly dawać. Trzy thyliancze zlothich monethy, a lyczby nalfy Polłkiewy, na obronę thego roczną przyłozic [zwykly]. *ConPiotr* 31v; *PowodPr* 83.

Zwroty: »przyłóżyć co swego« [w tym: *do czego (1)*, *ku czemu (1)*] [*szyk zmienny*] (2): A [*Samarytanin*] oddawłszy go [*znalezionego przy drodze człowieka*] tám gołpodarzowi á opiekálnikowi/ dał mu dwoię zapłátę/ iefłcze mu obiecał nágrodzić/ iefłiby co do tego przyłóżył łwego. *RejPos* 210 [*idem*] 210v.

»z swego własnego, de suo przyłóżyć« (1:1): *ActReg* 90; Ktory gdy odchodził/ Brutus był do tego powodem/ że mu s łkárbu połpolithego było dánych dwádziefciá Tálenthow/ á on s łwych włánych pieć [!] przyłóżył. *Phil* E3.

Szereg: »przyłóżyć a zapłácić« (1): then nakym prawo przewyodv, zwicziałczy [*lege*: zwycięczy], kv glowny fum^mye łkazany yedna kopá podolłkwe przilozicz a zaplaczicz zawyná a starolczye swemv thełz za wyne, zlothi Moldawki bandzye powynyeyy dacz. *MetrKor* 40/811.

Przen (1) : [rzekł *Piotr do swego łługi*:] Oto małz pięniadze [...] do tey fummy mnie tełz łamego práwi przyłóżyłz. Bo chcę ábyś mię do Hieruzálem záwiołł/ y tám mię przedałz ktoremu Chreściáninowi. *SkarŻyw* 98.

β. [*O dochodach: doliczyć, uwzględnic (1)* : Summa pożytków z tego samego frymarku [...], nie przyłóżywszy mostowego, tylko ex laneis, hortis, [...] cokolwiek ziemiańskiego beło przed frymarkiem, to wszystko teraz czyni [...] mc. 145/34 *LustrLub* 85.]

f. *Dodać [co, ile czego] (2)* :

α. *O działaniu arytmetycznym (1)* :

przyłóżyć do czego (1): Tau czterzy łtá. Przyłóż Refz do Tau będzie łześć łet/ Mem teź y dwoie łod czyni 60. *BudNT* Kk8.

[*przyłóżyć ku czemu*: Paratae pecuniae zł 71 gr 9, za słód za piwo długu zł 63 gr 7; [razem zł] 134 gr 16. Ku temu przyłóżyć co [zł] 2233 [gr] 6 *InwMieszcz* 1590 nr 283.]

β. *O liczbie lat [ku czemu] (1)* : A áczeń nam dał krolá niełkończonego á nieták krotko trwáiącego iáko yni národowye á włłákoź iefłcze przyłóż lat co náwięcey ku łátom iego dla wielkiey dobrotliwólci iego. *RejPs* 89v.

4. *Użyć swoich możliwości dla osiągnięcia czegoś, bardzo się postarać; adhibere Mącz, Modrz; dare PolAnt, Modrz; ponere Vulg; attendere, incumbere, intendere Mącz; addere PolAnt; adicere Modrz; apponere, extendere JanStat; contendere Cn (62)* :

przyłożyć czego (46): Adhibere animum, Przyłożyć baczności. *Mącz* 151c. *Cf Zwroty, W przen.*

przyłożyć co (19): *CzechRozm A3v cf przyłożyć ku czemu. Cf Zwroty, W przen.*

przyłożyć do czego (13): Bo y nie tylko łámey pracy pieczołowánia y dozoru gošpodarzewego potrzebuie [*stawów wymierzanie i rybienie*] [...] / ále y dowcipu niemálego y w Miernickiéy náuce [...] biegłóci iákiéykolwiek do tego przyłożyć mušisz. *Strum A3. Cf Zwroty, W przen.*

przyłożyć ku czemu (13): ktore [*przyczyny*] ku temu wam końcowi/ przed oczy przełożę/ żebyście wy ony obaczywšy/ á šwoy zdrowy y špráwiedliwy rozłádek [*tj. ocenę*] ku nim przyłożywšy: nigdy nie iuz ná potym prawdzie zbáwienney nie šprzeciwiáli *CzechRozm A3v. Cf »chęć przyłożyć«, »myśl przyłożyć«, »pilności przyłożyć«, W przen.*

W przeciwstawieniu: »odjąć ... przyłożyć« (1): tę chęć ktorą będzie miał [*dworzanin*] ku vpodobánemu ciáłu/ niechay zá pomoczą rozumu odeimie od ciáła/ á przyłoży ią ku łámey šczyrey piękności *GórnDworz Mm3v.*

Zwroty: »chęć (a. chuć) przyłożyć« [*w tym: do czego* (3), *ku czemu* (2)] = *animum adicere* *Modrz [szyk zmienny]* (5): Do czego [*zajmowania się sprawami państwa*] gdy WKM chuć swą przyłożyć a juž zacząć będziesz raczył, Pan Bog ratunkiem swem nie omieszka *Diar 22; GórnDworz Ll2v, Mm3v; ModrzBaz 73v;* bo by też z šprofności šwey nabáržiey niechciał [*człowiek*] chęci do zdrowia á pokrzepienia go przyłożyć/ chorobá która zá káždym żywiącym chodzi/ łámá do tego vštáwicznie cišnie. *Oczko 1v.*

»cirpcu [= *cierpliwości*] przyłożyć« (1): Przeciwnie temu [*plakaniu po przegranej*] iešt/ gdy kto škurczywšy rámioná/ á cirpcu przyłożywšy/ gładce co rzeczé. *GórnDworz R6v.*

»przyłożyć czasu« (1): Przed tem był then obyczáy/ że nie w šzkołách młodzyeńcy długo bárzo vczyli/ rozumeyąc być rzecz potrzebną/ áby ktoby wtem coby było y potrzebnego y pożytecznego chcyał godności nábyć/ przyłożył nyemáło czáfu/ gdi czás wšytkyego przyšparza y przybáwya *GliczKsiąż Nv.*

»fałszu przyłożyć« (2): (*nagł*) Kupiec vczy fałšować pachole. (–) [...] Trzeba pylnie wšytko baczyć Kto chce zwyššyć a nieštraczyć. Trzeba y fałšy przyłożyć Kto chce wiećy pozytek mieć. *RejKup Ev; RejWiz 31v.*

»[do czego] mocy [= *siły*] przyłożyć« (1): tákżeby mieli y drudzy Brácišzkowie przykładni tę spráwę v siebie w Kláštorzach záchováć/ pámiętáiąc na ninieyšze y ná przyšłze czáfy/ iáko wšyťki rzeczy záwichrzzone są/ iż z tego odmęthu nie možem nigdy wypłynąć/ iešli do wiosła mocy nie przyłożymy wšyšcy. *BielSpr cv.*

»[do czego] mocy [= *władzy*] przyłożyć« (1): [*Duchowni*] piáli też krzywdy šwoie ktore mieli od przełożonych šwoich/ ktore y ná šeymie pošpolitym przekládáli w Wormácyey profšząc Cefárzá/ áby šwey mocy do tego przyłożył. *BielKron 199v.*

»myśl, umyśl przyłożyć« = *pomyšleć, zastanowić się, rozważyć* [*w tym: k(u) czemu* (3)] (4:1): *LubPs Rv;* Iešćze po wtore przyłożyli Filištynowie myšli/ y przyciągnęli [*Et addiderunt adhuc Philisthiim, ut ascenderent*] á pokładli nie w padole Ráfaim. *Leop 2.Reg 5/22, Ps 76/8;* [*pišał Luter do króla angielskiego*] od potwarzec áby všzy zašłonił/ á ku prawdziwemu vznánium vmyšł šwoy przyłożył *BielKron 204; RejPos 23.*

[»przyłożyć palcy swych«: [słowa do katów:] Nuż iedno teraz/ przyłofzcie pálcy fwych/ á pokofztuyćie síły wálzey/ áby ią wždy kiedy [męczony święty] poczuł. *SkarŻyw* 72.]

»pilności, pilność przyłożyć« [w tym: do czego (4), ku komu, k(u) czemu (5), o co (1), [przy kim, w czym]; aby, iż(e)by (13), jakoby 'aby' (1)] = *incumbere curam Mącz; diligentiam a. operam adhibere Modrz; diligentiam apponere a. extendere JanStat* [szyk zmienny] (25:5): Pilności ku niemu [nowemu koniowi] przyłożył/ Iżby go zówždy chędożył. *BierEz* O4v; Przy thakowym rodzeniu ma baba pilności przyłożyć iżeby rączki dziecięcze nadoł mogła przychyłać *FalZioł* V 21b, II 3a; *BielŻywGlab* n1b 12; POfluchayćie máło á pilnie wślyfcy národowie fwiátá/ [...] ábowiem przyložę pilności ábych wam flufnie dał wyrozumieć rozmowę ku wam fwoię. *RejPs* 72v, 110v; IEdno ten íam ktory przychylił vmyśł fwoy k zakonowi Nawyżlżego/ [...] ízukać będzie mądrości wśzech ludzi ítarodawnych/ á przyložy pilności fwey ku Prorokom [*Sapientiam omnium antiquorum exquiret, et in prophetiis vacabit*]. *BibRadz Eccli* 39/1; Książęta y Senat wśzytek dáli odpowiedź wten ípofof/ dzyękuiać mu zá to/ iż chce pilności przyložyc o poítánowanie dobre rzeczy poípolitey *BielKron* 199, 93v, 147, 211, 224v; Intende saltem nervos tuos, Prziłóž yedno pilności. *Mącz* 246a, 16d, 70b, 444c [2 r.], 496b; do czego ktho chce przyść/ muśi síłá pilności przyložyc/ bárzo wiele czáfu ítrawieć *GórnDworz* M5; *ModrzBaz* 8v, 10, 22, 95, 118v; *WerKaz* 279; *ActReg* 105; *GostGosp* 8; tedy wśelką pilność do tego przyložymy/ y przyložyc rofkazemy/ áby íi łotrowie y zbóycy byli przez vrzędniki Królestwa náłżego ízukańi *SarnStat* 202, 195; [oni też [kaznodzieje]/ ofobliwie wvczeniu Catechífm/ podług wielkiej potrzeby pilności ile íem možno/ przy tych ludziach ktorzy ięzyka Niemieckiego niewmieia przyložyc maia. *UstKościel* 110].

»prace(j) przyłożyć« [w tym: do czego (1); aby (1), jakoby (1)] = *dare operam PolAnt, Modrz* [szyk zmienny] (3): *BudNT Luc* 12/58; Tenże [ustawca] ma prace przyložyc/ áby íedne práwa nápiíal wśzytkim powiatom/ ktore pod íednego Pána rozlkázowáníem ía. *ModrzBaz* 100; Owa kto chce byđ dobrym goípodarzem/ trzebá mu pilności do tego y pracy przyložyc *GostGosp* 8.

»rozumu przyłożyć« (1): *Attendere animum, Rozumu íwego przyložyc. Mącz* 444b.

»síł(y) przyłożyć« (2): *Contentionem animi adhibere, Síł á pilności fwych przyložic. Mącz* 444c; Stała Troia póki on [*Achilles*] síły nie przyložyl *GórnTroas* 19.

»starania przyłożyć« [w tym: do czego (1); aby (1), jakoby (1)] = *labore conniti Modrz* (2): bo íefli ítarania y pilności wielkiej [*hetman*] nieprzyložy [*nisi curam et diligentiam adhibuerit*]/ áby íię wśzytko dobrze á porządnie dżiało/ muśi o zwycięftwie zwátpic *ModrzBaz* 8v, 9.

[»ucha przyłożyć« = *zaczqć pilnie sluchać*: *Accessi, astiti, animum compressi, aurem admovi. Przyftápiłem/ ítanąłem/ oddechém zátáil vchám przyložyl. TerentMatKęť* O4.]

»ustawiczności przyłożyć« (1): *Arator nisi incurvus praevaricatur. Proverbium, Nic íie trwałego nie mnoży/ yefli íie pilności á vftawiczności nie przyložy. Mącz* 16d.

»zwierzchność przyłożyć [do tego, aby]« (1): Cżego W.Kro.M. ínádníe dokázáć možefz/ gdy do tego zwierzchność íwą przyložylz/ áby w Krolestwie twoim tákowe íproftne á íádowite Książzki y pífania/ [...] mieyfca niemíaly. *WujJud* Bv.

W przen (8) :

Zwroty: »dusze przyłożyć« (1): [kupiec uczy pacholę fałszować] Prędkość fię każdy zuboży Iefly dułfe nieprzyłoży. *RejKup* e2.

»przyłożyć serca, serce« [w tym: k(u) czemu (4), do czego (1); aby (1)] = *ponere cor Vulg* (4:3): *RejKup* r5v; bo od pierwfłego dnia kthoregoś przyłożył fercá twego ku wyrozumieniu/ ábyś fię dręczył przed oblicznością Bogá thwego/ wyflucháne fą fłowá twoje *Leop Dan* 10/12, *Is* 41/22; Y przyłożyłem ferce fwe ktemu iefzcze/ ábych poznał mądrość [*Et apposui cor meum, ut scirem sapientiam Vulg Eccle* 8/16] *BielKron* 81; *RejPos* 23; *CzechRozm* 240; Dżiś iefli w vfzy fwoie vfłyfzyćie Naświętobliwfy głós iego/ pomnicie Sercá przyłożyć *KochPs* 143.

5. Uderzyć, zbić (4) :

przyłożyć czym (1): Kiedy fię nań [żona na męża] rozgniewa/ nazywa go/ fmrodzie: Grochu połpie [lege: posypie]/ przyłoży defzczołką ná wchodzie *BielSjem* 10. Cf [przyłożyć kogo czym].

[przyłożyć kogo czym: wnet go wfzyfcy fześć kijámi przyłożyli/ y tuż ná mieyfcu zábili *StryjKron* 363.]

Zwrot: »z gory przyłożyć« = *prawdopodobnie: dać po głowie* (1): Ale kiedy nie może/ kto przedifputowác/ Iáko z gory przyłożyfz/ muścić wnet cedowác [tj. przeciwnik musi ci ustąpić]. *RejZwierz* 73.

Przen (2) :

przyłożyć na kogo czym (1): gdzie krzywdę Bożą było kárác/ á ludzkiego zbáwienia y dułz ich áby fię niezáráziły bronic: tám muśiał [Mojżesz] ná vporne y niekárne oftrkiem przyłożyć. *SkarŻyw* 483.

Zwrot: »wici przyłożyć [komu] do boku« (1): Snadz fię drudzy chcá czynić tu ziemfkimi Bogi/ Nie wierzą by nád nimi miał Bog fwoy bicż frogi. Idż Wożny/ fwoie wici przyłofz im do boku/ Aby nie doczekáli do drugiego roku *BielSen* 8.

6. *Przyzwyczaic kogoś do czegoś [kogo czemu]* (2) : Pothym gdyby iuż chciała [karmiąca] dziecię odfadzić/ nie ma to być nagle czyniono/ ále ie pierwey przyłożyć lekkim karmiam *FalZioł* V 37; *Assuefacere quid aut aliquem alicui rei, Prziłożyć kogo czemu. Mącz* 427b.

7. Uznać za ważniejsze [co nad kogo i nad co] (1) :

Zwrot: »wyżej przyłożyć« (1): Ia tedy pátrząc ná to Koncylium Konftáncynskie w ktorym wyffłzey przyłożyliście zwytyzay fwoy fźatáńfki/ nád Páná Iezu Kryftulá/ y Apoftoły iego/ y nád pierwfzy kościół Swięthy krześciáńfki/ napifałem [...] ty fłowá. *KrowObr* 205v.

8. Czynić coś w dalszym ciągu lub silniej (kalka z hebrajskiego) (3) :

cum inf (2): POfym záfię gniewał fię Iehowá ná Izráelá (*marg*) Wł. y przyłożył gniew Iehowy gniewác fię na ec. (–) [*addidit ... Domini furor contra Israel*] *BudBib* 2.Reg 24/1, I 21b *marg*.

Ze zdaniem dopełnieniowym (1): Dla złości wynálefkow ich [pokolenia *Efraim*]/ z domu mego wyrzucę ie: Nie przyłożę więcey ábym ie miał miłowác [*non addam ut diligam eos*]. *Leop Os* 9/15.

Zwroty: »przyłożyć jeszcze« (1): á oni go [*bracia Józefa*] tym więcey nienayrzeli. (*marg*) włáfnie/ y przyłożyli iefzcze [*adderunt amplius*] nienayrzec go [...] (–) *BudBib* Gen 37/5.

»przyłożyć więcej« (1): *Leop Os* 9/15 cf *Ze zdaniem*.

9. *Prawdopodobnie: Złożyć odpowiedzialność [na co]* (1) : (*nagł*) Kupiecz vczy fałfować pachole. (–) [...] A wierzmy zec nietrzeba fpać Dzys/ kto fię niechce dać ofrać. Bo ieflyć prawde rzecz mułfe

Mufys przyłożyć na duffe. Iuż ta wiara [*lege*: wierę] iako raczy Niechay swoie drogę baczy [*tj. niech idzie, gdzie chce*]. *RejKup* e3.

10. W zwrotach o różnych znaczeniach (1) :

Zwroty: [»gwałtu przyłożyć« = *pośpiesznie zdecydować*: Co [*propozycję darowania służby, tj. zastawy stołowej*] Krol wflżyzawfzy prawie lie zumiał/ aż nie rychło wiedział co miał odpowiedzieć: gdyż gwałtu przyłożywłfzy/ pięć tysięcy złotych we złoćie iuż wymflił był zá nie podać. *HistFort* H6v.]

»przyłożyć żądę« = *zechcieć, zapragnąć (1)*: Vrzzałem między inemi łupy płafscz Kármázynowy przewyborny/ y dwieście fyklow frebrá/ y prawidło złote iáko pięćdziefiát fyklow: á przyłożywłfzy żądę [*concupiscens*]/ wzięłem/ y fkryłem w ziemi *Leop Ios* 7/21.

Synonimy: 1. *przybliżyć*; 2. *przycisnąć*; 3. *przydać, przyłączyć*.

Formacje współrdzenne cf ŁOŻYĆ.

Cf **PRZYŁOŻENIE, PRZYŁOŻONY**

JR, MN